

tel: 0745/61304, fax: 0745/61303, www.gd03.org, e-mail: gd03@abv.bg

УТВЪРЖДАВАМ :
Директор : **Юлия Касаветова**

МЕХАНИЗЪМ

ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ МЕЖДУ

ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В УЧИЛИЩЕ

Настоящият документ има за цел да очертае рамките на единен механизъм за противодействие на тормоза, който да подпомогне училището в усилието му за справяне с това явление.

Въвеждането на общ механизъм за противодействие на тормоза се налага от разбирането, че реален напредък в справяне с насилието може да бъде постигнат само в резултат на прилагането на последователна и целенасочена политика, която се споделя и следва от цялата училищна общност и се подкрепя от всички отговорни институции.

Документът се състои от няколко основни части. В първата се разясняват понятията „насилие“ и „тормоз“, както и видовете поведение, които те включват, докато в следващите се разглеждат задължителните елементи на училищния механизъм за противодействие на тормоза. В третата част на документа се очертават и основните ресурси, които училището осигурява, за да може ефективно да се противодейства на насилието.

І ЧАСТ

Насилието между деца в училище обхваща широк спектър от прояви. То е явление със сериозни размери и оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведението както на децата, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват. Българската дума, която отговаря най-точно на явлението е „тормоз“. Тормозът е форма на насилие, която се определя като сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един или група ученици.

Какво е насилие? Насилието се разглежда като агресивно поведение на хората един спрямо друг, с което преднамерено се нанася вреда- физическа или психическа.

Физическото насилие е „причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание без разстройство на здравето.

Психичното насилие „са всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на

отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, попечителя или настойника да осигури на детето подходяща подкрепяща среда.

Като прояви тормоза се дели на:

Физически тормоз – блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;

Вербален тормоз – подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди;

Психичен тормоз – закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;

Социален тормоз – избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространяване на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата-обект на тормоз, изолиране.

За ефективното справяне с насилието и тормоза от изключително значение е да се повлияе и промени поведението на всяко дете, а не да се съсредоточат усилията само върху преките извършители и потърпевши. Начините и подходите за това са различни, но те са неделима част от общата стратегия за справяне с явлението.

II ЧАСТ

Разработване и въвеждане на превантивни мерки за предотвратяване и противодействие на тормоза в училище.

1. Необходимо е да се поставят ясни граници, изграждане на ценности, правила и процедури, които не допускат прояви на насилие и тормоз в училище.
  - a/ специални въпросници, анкети, презентации;
  - б/ дискусии на ниво клас /паралелки/, училище /учители/, общественост /родители/;
  - в/ в началото на всяка учебна година да се изготви план за противодействие на училищния тормоз;
  - г/ в края на учебната година да се проведе училищна конференция с участието на цялата училищна общност- учители, ученици, родители, непедагогическия персонал.
2. Училищният координационен съвет да бъде с ясни функции и делегирани отговорности, който да отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с тормоза.
3. Дейността на съвета да се планира на три нива:
  - A/ На ниво клас /класна стая/:**
    - тук трябва да се прилагат всички форми на групова работа, дискусии, решаване на казуси, споделяне на опит, различни извънкласни и извънучилищни дейности, изработване на табла срещу насилието, есета на същата тема и др.

Целта на това ниво е да се създаде пространство, в което да се говори открито за тормоза и се работи за формирането у децата на нагласи и социални умения, недопускащи насилие като например емпатия, толерантност и уважение, решаване на конфликти и др. Основни теми могат да бъдат:

a/ Какво представлява тормозът, разпознаваме ли го и какво правим в случай на насилие.

б/ Какви са преживяванията на извършителя и потърпевшия – емоции, поведение и т. н.

в/ Всеки сам за себе си е уникален...

г/ Да превърнеш мечтата в реалност...

д/ Какво можем и какво искаме да правим...

е/ Основни ценности, правила на поведение и как можем да ги прилагаме.

Б/ На ниво училище:

а/ подобряване системата от дежурства с оглед обхващане на местата, където най-често се извършва тормоза;

б/ подобряване на системата за съобщаване на случай на тормоз /въвеждане на нови форми и канали, гарантиране на конфиденциалността/;

в/ включване на експерти, родители, ученици, учители и т. н. за решаване на казуси;

г/ реализиране на всички видове интервенции /процедури/ както по отношение на децата, които са обект на тормоз, така и по отношение на децата, които упражняват насилие;

д/ повишаване квалификацията на учителите по отношение справяне с критичните ситуации и др. ;

е/ осигуряване на реални партньорства с външни на училището служби, организации и специалисти: МКБППМН, МВР, Детска педагогическа стая, Социално подпомагане, Закрила на детето и т. н.;

ж/ насочване към основни здравни и социални услуги за децата и семействата.

В/ На ниво общественост:

а/ родители – психолози, социални работници, лекари, свещеници и др., които могат да бъдат полезни за реализиране на ценни училищни инициативи;

б/ родители, които могат да станат посредници между училището и родителите или други организации и институции;

в/ родители, които могат да осигуряват ресурси – в натура, услуги или пари за изпълнение на училищни дейности.

Г/ Интервенции /процедури/ в ситуации на тормоз, според приетите правила:

1. При ниско ниво на нарушаване на правилата се постъпва по следния начин:

а/ Прекратяване – изтъква се нарушеното правило – налагане на съответното наказание.

2. При повтаряне на едни и същи нарушения на правилата:

а/ Протокол за тормоз – възстановяване на щетата, преценява се дали е необходимо да се разговаря с родителите.

3. Сериозно – злоупотреба със сила, както и ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето, телесния интегритет, както на детето-жертва, така и на детето извършител.

а/ насочване към МКБППМН и полицията;

б/ детска педагогическа стая, Закрила на детето;

в/ Протокол за тормоз – среща с родителите, възстановяване на щетите;

г/ включване на учениците в допълнителни програми.

При прилагането на тези интервенции /процедури/ трябва да се има предвид следното:

- когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената щета, прилага се подходът за възстановяване на щетата, като задължително

се уведомява класният ръководител, педагогическият съветник или училищният психолог. На детето се обяснява със спокоен тон, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самият ученик, и че се действа с оглед да се възстановят ценностите, към които цялото училище се придържа, а не за да бъде наказан.

Д/ Регистриране на ситуации на тормоз:

Всяка ситуация на тормоз трябва да бъде регистрирана и описана от учителя, който я е наблюдавал. Това се налага, за да може да се проследи развитието на случая във времето и да се планира подходяща интервенция. Описва се всяка ситуация, кога се е случила /дата/, какво се е случило /кратко описание на случая/, кои са участниците, кой служител е регистрирал ситуацията-име и подпис и какви мерки са били приети. Всичко това се поставя на съхранение при Пед.съветник или ,по изключение, при друг член на Координационния съвет, определен от директора..

В случаите, когато детето се отличава с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност за разрешаване конфликтни ситуации с насилие е необходимо да бъде потърсено съдействие от отдел „ Закрила на детето”, като първа стъпка се уведомява директора на училището, който е задължен да уведоми отдела, МКБППМН, полицията и всички останали участници в мултидисциплинарния екип по силата на координационния механизъм.

Към Държавната агенция за закрила на детето функционира национална телефонна линия за деца – 116 111. Тя предоставя консултиране, информиране и помощ по всякакви въпроси и проблеми, свързани с деца. Тази линия е с национално покритие на цялата страна, напълно безплатна за обаждащите се, независимо дали звънят от стационарен или мобилен телефон. Тя функционира 24 часа в денонощието.

Настоящият документ има характер на задължителен при разработване на училищни политики и програми, свързани с насилието и при справяне в случаи на насилие.

Настоящият Механизъм за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище и План за работа на Координационния съвет за справяне с тормоза в училище, е приет на заседание на ПС на **14 . 09 .2021 г., Протокол №9**